

Sygn. akt II C 478/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2019 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach II Wydział Cywilny Ośrodek (...) w R.

w składzie:

Przewodniczący SSO Katarzyna Banko

Protokolant Izabela Kucza

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Gliwicach

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2019 roku w Rybniku

sprawy z powództwa Banku (...) S.A. z siedzibą w W.

przeciwko W. W.

o zapłatę

1. oddała powództwo;

2. zasądza od powoda Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz pozwanego W. W. kwotę 7.217,00 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Katarzyna Banko

Sygn. akt II C 478/16

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) S.A. z siedzibą w W. domagał się zasądzenia od pozwanego W. W. na rzecz powoda kwoty 112.946,05 zł, w tym:

- kwoty 110.826,16 zł z tytułu niespłaconej pożyczki wraz z umownymi odsetkami ustalonymi w Regulaminie dla (...) w wysokości, 5,02 % liczonymi od dnia 16 lutego 2016r.,

- kwoty 1.974,89 zł tytułem odsetek umownych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 17 sierpnia 2016r.,

- kwoty 145,00 zł tytułem opłat manipulacyjnych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 17 sierpnia 2016r.

Nadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu powyższego żądania podano, że w dniu 19 czerwca 2015r. strony zawarły umowę pożyczki. Z uwagi na nie wywiązywani się przez pozwanego z postanowień umowy, powód w dniu 19 lutego 2016r. wypowiedział pozwanemu zawartą umowę.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek (...) w R. postanowieniem z dnia 21 listopada 2017r. na podstawie art. 59 k.p.c. zawiadomił o toczącym się postępowaniu Prokuratora Okręgowego w Gliwicach, bowiem istniało przypuszczenie, że

pozwany znajduje się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji, wyrażenie woli, a stan ten mógł zagrażać jego interesom.

W piśmie z dnia 06 grudnia 2017r. Prokurator Okręgowy w Gliwicach działając na podstawie art. 60 § 1 k.p.c. zgłosił swój udział w rozpoznawanej sprawie.

Pozwany W. W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu powyższego stanowiska podano, że umowa zawarta przez strony jest nieważna z mocy prawa, ponieważ w momencie jej zawierania pozwany znajdował się w stanie wyłączającym świadome oraz swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 19 czerwca 2015r. pomiędzy Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. a pozwanym W. W. została zawarta umowa pożyczki w kwocie 100.000,00 zł. Zgodnie z umową pozwany był zobowiązany do spłaty pożyczki w 72 miesięcznych ratach w wysokości 1.883,00 zł płatnych do dnia 20 – go każdego miesiąca począwszy od lipca 2015r. Nadto z treści umowy (§ 3 pkt 29) wynika, że w przypadku niedotrzymania przez pożyczkobiorcę warunków udzielenia pożyczki albo w razie utraty przez pożyczkobiorcę zdolności kredytowej Bank może wypowiedzieć umowę pożyczki z zachowaniem 30 – dniowego terminu wypowiedzenia.

dowód: umowa pożyczki wraz z regulaminem (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. k. 18 – 20

Ponieważ pozwany nie spłacał terminowo rat pożyczki powód pismem z dnia 19 lutego 2016r. wypowiedział umowę pożyczki z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia. Powyższe pismo zostało przesłane pozwanemu w dniu 19 lutego 2016r.

dowód: pismo powoda z dnia 19 lutego 2016r. wraz kserokopią książki nadawczej k. 24 - 26

Pozwany W. W. od dnia 09 września 2010r. jest pacjentem (...) Centrum (...) Sp. z o. o - Przychodni (...) w R. przy ulicy (...).

Na przełomie maja/czerwca 2011r. pozwany był hospitalizowany w Szpitalu (...) w R. z powodu ostrej psychozy, podczas kolejnej hospitalizacji rozpoznano zespół paranoidalny.

W dniach 25 sierpnia do 22 grudnia 2011r. pozwany przebywał w Oddziale Psychiatrycznym Aresztu Śledczego we W., gdzie stwierdzono u niego schizofrenię paranoidalną F20.0 i zalecono dalsze systematyczne leczenie w (...) (k. 62 akt SO w Gliwicach Ośrodka (...) w R. sygn. akt II C 51/16).

W dniach 03 listopada do 30 listopada 2015r. pozwany przebywał w Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie (...) w R. gdzie stwierdzono u niego zaburzenia afektywne dwubiegunowe zalecono dalsze systematyczne leczenie w (...) (k. 63 - 64 akt SO w Gliwicach Ośrodka (...) w R. sygn. akt II C 51/16)

W sprawie toczącej się z powództwa W. W. przeciwko (...) S.A. w W. przed Sądem Okręgowym w Gliwicach w Ośrodku (...) w R., pod sygnaturą akt II C 149/16 o stwierdzenie nieważności oświadczenia woli z powodu braku świadomości oraz swobody powzięcia decyzji i wyrażenia woli przeprowadzono dowód z opinii biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i psychologii.

Biegła psycholog B. R. w opinii wydanej w dniu 02 sierpnia 2017r. stwierdziła, że w połowie maja 2015r. stan psychiczny W. W. uległ pogorszeniu do stanu ostrej psychozy, w którym to stanie zawarł on w dniu 19 czerwca 2015r. umowę pożyczki gotówkowej z (...) S.A. w W. na kwotę 60.000,00 zł, które to pieniądze następnie przegrał w grach hazardowych. W listopadzie 2015r. pozwany W. W. trafił do Szpitala (...) z objawami skrajnego pobudzenia i bez kontaktu logicznego. Pozwany został zdiagnozowany w kierunku zaburzeń afektywnych dwubiegunowych,

z epizodem maniakalnym bez objawów psychotycznych. Po czterech tygodniach i zastosowanym leczeniu opuścił szpital w wyrównanym nastroju ze wskazaniem kontynuacji leczenia w PZP. Po przeanalizowaniu dokumentacji medycznej pozwanego oraz danych biograficznych biegła stwierdziła, że od 2010r. pozwany cierpiał na zaburzenia psychiczne, które z biegiem czasu nasilały się. Pacjent z większym lub mniejszym nasileniem odczuwał zamęt intelektualny, huśtawkę emocjonalną, pobudzenie lub apatię, poczucie oderwania od rzeczywistości. Stan, w którym pozwany znajdował się w maju 2015r. charakteryzował się zmienionym chorobowo, nieadekwatnym postrzeganiem, przeżywaniem, odbiorem i oceną rzeczywistości. Pozwany miał poważnie upośledzoną umiejętność krytycznej, realistycznej oceny własnej osoby, otoczenia czy relacji ze środowiskiem społecznym. Pozwany w tym okresie czasu przejawiał dysonans pomiędzy sferą poznawczą, myśleniem, zachowaniem, emocjami i sferą motywacyjną, co skutkowało zakłóceniem w podejmowaniu działań celowych.

Biegła sądowa lekarz psychiatrii G. C. w opiniach sporządzonych w sprawie o sygnaturze akt II C 149/16 podała, że stan psychiczny pozwanego w maju 2015r. uległ znacznemu pogorszeniu, był pobudzony, wchodził w konflikty z otoczeniem, nie przyjmował leków, pojawiły się doznania psychotyczne i w listopadzie trafił do szpitala psychiatrycznego w stanie skrajnego pobudzenia, bez logicznego kontaktu, w podwyższonym nastroju, z natłokiem myśli, przyspieszonym tokiem myślenia, urojeniami wielkościowymi. W czerwcu 2015r. pozwany był w stanie manii i z uwagi na brak krytycyzmu wobec choroby i swojego postępowania, nie mógł świadomie i racjonalnie podejmować jakichkolwiek decyzji, nie był w stanie racjonalnie ocenić swoich działań i ich skutków.

dowód: opinia psychologiczna z dnia 02 sierpnia 2017r. do sprawy II C 149/16 k. 133 – 134, opinie psychiatryczne z dnia 30 sierpnia 2017r. i 12 lutego 2018r. k. 115 – 118 w sprawie tut. Sądu o sygnaturze I IC 239/16

Odnośnie stanu zdrowia psychicznego pozwanego została także wydana opinia przez lekarza psychiatrę lek. med. W. F. w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Jaworznie pod sygnaturą akt I C 1003/16. Lekarz psychiatra w powyższej opinii stwierdził m. in., że z powodu dekompensacji stanu psychicznego, która postępowała u pozwanego od ok. miesiąca luty/marzec 2015r., kiedy to pojawiły się u niego objawy urojeniowe (wielkościowe i posłannicze) oraz objawy zespołu maniakalnego przebiegające z rozhamowaniem, drażliwością, skłonnością do podejmowania irracjonalnych decyzji, w tym decyzji finansowych, które to objawy skutkowały hospitalizacją pozwanego w listopadzie 2015r. - w chwili zaciągania zobowiązania pożyczkowego będącego przedmiotem tamtejszego postępowania, tj. w dniu 24 czerwca 2015r., pozwany nie był zdolny do swobodnego i świadomego podjęcia decyzji i wyrażenia woli w związku z faktem, że aktywność pozwanego w okresie od lutego/marzec 2015r do listopada 2015r. w znacznej mierze związana była z przeżywanymi przez niego objawami psychotycznymi i współwystępującymi objawami maniakalnymi, co do których pozwany był bezkrytyczny.

dowód: opinia biegłego lek. med. W. F. z dnia 30 października 2018r. k. 155

Co najmniej od września 2018r. pozwany W. W. przebywa w Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie (...) w R. ze względu na zaostrzenie objawów choroby afektywnej dwubiegunowej. Powodem skierowania pozwanego do szpitala było pobudzenie, zachowania zagrażające zdrowiu i życiu osób z otoczenia, tj. wyrzucanie przedmiotów przez okno, prowadzenie rozmów z nieistniejącymi osobami, zaburzenia toku myślenia. W trakcie hospitalizacji wymagał zastosowania przymusu bezpośredniego w formie uruchomienia w pasach, gdyż był agresywny wobec personelu izby przyjęć. Stan pozwanego ulega stopniowej, jednak powolnej poprawie. Jest spokojniejszy, nawiązuje logiczny kontakt, nastrój i napęd wciąż są podwyższone. Nie ujawnia już objawów psychotycznych. Wymaga dalszej hospitalizacji. Obecnie przebywa w Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie (...) w R..

dowód: pisma SP ZOZ Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie (...) w R. z dnia 03 września 2018r., 18 lutego 2019r. k. 150, 160

Powyższe okoliczności faktyczne Sąd ustalił w oparciu o wskazane wyżej dowody, w szczególności dokumenty urzędowe, sporządzone przez uprawnione organy w granicach ich kompetencji, które w ocenie Sądu były w pełni wiarygodne oraz dokumenty prywatne, których prawdziwość nie budziła wątpliwości. Kwestia związana z ustaleniem, że oświadczenie woli było wadliwe w rozumieniu art. 82 k.c., jest o tyle ważna, gdyż pociąga za sobą

nie tylko nieważność samego oświadczenia woli, ale jednocześnie wywołuje dalsze skutki w postaci zniweczenia powstałego stosunku prawnego. Wobec tego miarodajnych i mających istotne znaczenie dla oceny wytoczonego powództwa ustaleń w sprawie, należałoby dokonać przy wykorzystaniu dowodu z opinii biegłych dysponującymi wiadomości specjalnych. Problematyka procesu motywacyjnego, poza sytuacjami najprostszymi, gdy wystarczy doświadczenie życiowe każdego dorosłego człowieka, wiąże się bowiem z posiadaniem wiadomości specjalnych z zakresu psychologii, jak i z zakresu psychiatrii. Trudno dokonać rzetelnej oceny stanu zdrowia strony polegając tylko na dokumentacji medycznej, gdyż do jej zrozumienia i wyciągnięcia z niej należytych wniosków niezbędna jest specjalistyczna wiedza medyczna. W rozpoznawanej sprawie Sąd nie przeprowadził jednak dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i psychologii, gdyż dysponował opiniami wydanymi w sprawie toczącej się przed tutejszym Sądem pod sygnaturą akt II C 149/16. Powyższe opinie zostały wydane w innej sprawie, zaś w rozpoznawanej sprawie mają jedynie walor dokumentu prywatnego, jednakże zauważyć należy, iż były one wydane w sprawie dotyczącej innej umowy bankowej zawartej przez pozwanego i dotyczyły tego samego okresu co umowa zawarta przez strony niniejszego postępowania (czerwiec 2015r.). To samo odnosi się do opinii wydanej w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Jaworznie pod sygnaturą akt I C 1003/16. Stronie powodowej zakreślono termin 30 dni na ustosunkowanie się do opinii psychologicznej wydanej w sprawie II C 149/16 pod rygorem uznania, że nie kwestionuje treści powyższego dokumentu, nadto z treści pisma pełnomocnika pozwanego z dnia 23 stycznia 2019r. wynika, iż stronie powodowej została przesłana opinia lekarza psychiatry wydana w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Jaworznie pod sygnaturą akt I C 1003/16. Strona powodowa powyższych dokumentów nie kwestionowała, zatem Sąd uznał, że są one wystarczające do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

W ustalonym stanie faktycznym powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 82 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Stan wyłączający świadomość to - najogólniej rzecz ujmując - brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi przy tym wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli, a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła.

Stosunek psychiczny do podejmowanego zachowania się i jego skutków opiera się – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 1979 r., II CR 448/79 - na dwóch momentach: przewidywania i woli. Oba te momenty zakładają istnienie nieupośledzonego działania funkcji psychicznych, pozwalające na właściwe rozeznanie znaczenia i skutków swego zachowania się oraz pokierowania swoim postępowaniem (OSPika 1981, Nr 3, poz. 45).

Wedle Sądu Najwyższego stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie musi oznaczać całkowitego zaniku świadomości i ustania czynności mózgu, wystarczy bowiem istnienie takiego stanu, który samopoczucie danej osoby do tego stopnia ogranicza, iż czyni ją zupełnie bezwolną (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 września 1948 r., Po. C. 188/48, PN 1948, nr 11-12, s. 536, oraz z dnia 30 kwietnia 1976 r., III CRN 25/86, OSPika 1977, Nr 4, poz. 78). Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania.

Również w doktrynie wskazuje się, iż wada oświadczenia woli uregulowana w art. 82 k.c. ma miejsce nie tylko wtedy, gdy osoba składająca oświadczenie woli znajduje się w stanie całkowicie uniemożliwiającym jej świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli (tak jednak, zgodnie ze stanowiskiem dominującym w doktrynie, Z. Radwański, w: SPP, t. 2, 2008, s. 385; J. Strzebinczyk, w: E. Gniewek, P. Machnikowski, Komentarz k.c., 2016, s. 229). O jej zająciu powinien przesądzać także stan znacznego ograniczenia świadomości lub swobody (tak też A. Jedliński, w: A. Kidyba, Komentarz k.c., t. 1, 2012, s. 548). Znaczne ograniczenie świadomości powinno przemawiać za przyjęciem wystąpienia wady uregulowanej w art. 82 k.c., zwłaszcza wówczas, gdy czynność prawna dokonywana

przez dotkniętą tym ograniczeniem osobę jest czynnością o dużym stopniu skomplikowania. Takie ujęcie nie musi wcale oznaczać przełamania gramatycznej wykładni art. 82 k.c. Uzasadnione wydaje się bowiem zrelatywizowanie pojęcia braku świadomości użytego w art. 82 k.c. do problematyki dokonywania czynności prawnych. Zamiast definiowania pojęcia braku świadomości w oderwaniu od problematyki dokonywania czynności prawnych jako stanu niezdawania sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania, zasadne wydaje się przyjęcie, że stan braku świadomości w rozumieniu art. 82 k.c. to stan, który uniemożliwia składającemu oświadczenie woli rozpoznanie znaczenia (konsekwencji) czynności prawnej, której elementem jest to oświadczenie. Dla oceny braku czy ograniczenia świadomości nie ma natomiast znaczenia doniosłość skutków prawnych czynności prawnej. Fakt, że skutki te są rażąco niekorzystne, może jednak mieć znaczenie dowodowe - może pozwalać na przyjęcie domniemania faktycznego, że czynność została dokonana w stanie braku świadomości lub swobody.

Z powyższego wynika zatem, że stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, nie musi więc oznaczać zupełnego zaniku świadomości. Dla wystąpienia przesłanki z art. 82 k.c. wystarczającym jest zatem, aby strona czynności prawnej nie rozumiała znaczenia zachowań własnych i cudzych czy też skutków własnego postępowania.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, iż pozwany W. W. jest osobą chorą psychicznie, od 2010r. leczony psychiatrycznie. W trakcie leczenia w szpitalu psychiatrycznym przy Areszcie Śledczym we W. w okresie od 25 sierpnia do 22 grudnia 2011r. rozpoznano u niego schizofrenię paranoidalną, zaś podczas leczenia w Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie (...) w R. w okresie od 03 listopada do 30 listopada 2015r. rozpoznano u niego zaburzenia afektywne, dwubiegunowe. Z opinii biegłych wydanych w sprawie II C 149/16 wynika jednoznacznie, że w czerwcu 2015r., a więc w okresie, w którym strony niniejszego postępowania zawarły umowę pożyczki, pozwany znajdował się w stanie manii i z uwagi na brak krytycyzmu wobec choroby i swojego postępowania, nie mógł świadomie i racjonalnie podejmować jakichkolwiek decyzji, nie był w stanie racjonalnie ocenić swoich działań i ich skutków. Zatem pozwany W. W. w chwili zawarcia umowy pożyczki z powodów, tj. w dniu 19 czerwca 2015r. znajdował się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, a zatem zawarta przez strony umowa pożyczki jest nieważna co w dalszej kolejności skutkować musi oddaleniem powództwa.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w brzmieniu (Dz.U. 2015.1804 z późniejszymi zmianami) w brzmieniu obowiązującym w dniu 17 sierpnia 2016r., tj. w dacie wpływu sprawy do Sądu.

R., dnia 25 marca 2019r.

SSO Katarzyna Banko